

KULTÚRNY ŠTRAJK

OBSAH

1. Čo je Kultúrny štrajk?	1
2. Prečo vyhlasujeme Kultúrny štrajk?	2
3. Požiadavky Kultúrneho štrajku	3
4. Kto inicioval a kto koordinuje Kultúrny štrajk?	4
5. Kto sa môže zapojiť do Kultúrneho štrajku?	4
6. Aké sú orgány Kultúrneho štrajku?	5
7. Aké bude mať Kultúrny štrajk fázy?	6
8. Kedy bude Kultúrny štrajk ukončený?	6
9. Ako budeme deklarovať, že sme v Kultúrnom štrajku?	6
10. Podporné protestné zhromaždenia	7
11. Ako sa pridať ku Kultúrnemu štrajku?	7

1. Čo je Kultúrny štrajk?

Kultúrny štrajk je koordinované hnutie kultúrnej scény na Slovensku, ktorého cieľom je zastaviť devastačné zásahy vedenia Ministerstva kultúry SR do kultúry na všetkých jej úrovniach. Kultúrny štrajk žiada kompetentné a odborné spravovanie rezortu, ktoré ctí slobodu, práva a odbornosť ľudí pôsobiacich v rezorte a svojou činnosťou prispieva k zveľadeniu podmienok vzniku a pôsobenia kultúry na Slovensku.

Hlavným zámerom Kultúrneho štrajku je vytvorenie solidarizačnej siete naprieč celou kultúrnou sférou na Slovensku a predovšetkým stupňovanie verejného tlaku na politickú reprezentáciu, aby riešila kritickú situáciu v rezorte kultúry.

Prihlásenie sa ku Kultúrnemu štrajku neznamená automatický vstup do ostrého štrajku, pri ktorom dochádza k zastaveniu pracovnej činnosti.

Prvou fázou Kultúrneho štrajku je vyhlásenie štrajkovej pohotovosti, počas ktorej nedochádza k zastaveniu práce pracujúcich. Štrajková pohotovosť je prejavom solidarity a zároveň mohutnej nespokojnosti pracujúcich v oblasti umenia, kultúry a kreatívneho priemyslu s aktuálnym spôsobom riadenia ich rezortu. Nespokojnosť bude prejavovaná rôznymi protestnými a nátlakovými akciami. Za účasť v štrajkovej pohotovosti nesmie byť nikto sankcionovaný ani zamestnávateľom, ani zriaďovateľom, ani inými orgánmi.

Vedenie Ministerstva kultúry SR pokračuje v neakceptovateľných zásahoch do pracovných podmienok v zriaďovaných, ale i nezriaďovaných organizáciách, preto budú zástupcovia a zástupkyne

Kultúrneho štrajku priebežne vyhodnocovať legitímnosť dôvodov na **vyhlásenie ostrého štrajku**. V prípade, že sa v niektorej z dotknutých inštitúcií tieto dôvody naplnia, jej zamestnanectvo vstúpi do ostrého štrajku a kultúrna obec spojená v Kultúrnom štrajku s ním bude solidarizovať, posilňovať ho symbolickými, ale i ekonomickými podpornými akciami.

Kultúrny štrajk je spoločným gestom, ktorým kultúrna obec hovorí, že je jednotná, prepojená a spoločnými silami bude brániť likvidácii kultúry, teda jej inštitúcií, podporných systémov a najmä pracovných podmienok, v ktorých kultúru ako spoločnú zdieľanú hodnotu pracovníčky a pracovníci tvoria.

O konkrétnej podobe, forme a načasovaní ďalších fáz štrajku rozhoduje **výbor Kultúrneho štrajku**.

2. Prečo vyhlasujeme Kultúrny štrajk?

Za ostatných 10 mesiacov sa pracovné podmienky pracujúcich v našom rezorte radikálne zhoršili.

- **Mnohí*é vedúci*e pracovníčky boli účelovo odvolaní*é**, a to i v prípadoch, kedy svoju prácu vykonávali s mimoriadnymi, objektívne merateľnými výsledkami,
- **desiatky zamestnancov*kýň Ministerstva kultúry SR boli prepustení*é**, a to napriek tomu, že vykonávali odbornú, vysoko kvalifikovanú prácu bez nedostatkov,
- viacerí*é umelci, umelkyne, kultúrne a občianske zoskupenia **sa dostali pod paľbu osobných, lživých a zákerných útokov od osôb v hierarchicky nadradenom vzťahu**, tieto útoky sú verejné aj súkromné,
- viacerí*é zamestnanci*kyne organizácií zriaďovaných Ministerstvom kultúry SR čelia **zastrašovaniu, vyhrážkam a šikane na pracovisku**,
- vedenie rezortu sa súkromne i verejne **vyhráža jednotlivcom*kyniam, ktorí*é sa odmietajú podriaďiť nimi preferovanej ideologickej perspektíve**,
- vedenie rezortu opakovane deklaruje **neposkytnutie podpory jednotlivcom*kyniam a subjektom zo sexuálnych menšín, ale i široko definovanej skupine žiadateľov „vybočujúcich z normálu“**, hoci takéto konanie je protizákonné,
- vedenie rezortu svojou nekompetentnosťou spôsobilo **znefunkčnenie podpornej finančnej schémy Obnov si svoj dom**, čím zastavilo financovanie obnovy pamiatok a vystavilo ľudí pracujúcich v tejto oblasti hrozbe ekonomického kolapsu,
- manažérsky nezvládnuté legislatívne zmeny **paralyzujú fungovanie verejnoprávnych fondov**, v dôsledku čoho sa mnohí*é umelci*kyne a pracujúci*e vo sfére nezriaďovaných organizácií dostávajú do akútneho finančného a sociálneho ohrozenia,
- neodborné zásahy do fungovania kultúrnych fondov, ale aj vedenia inštitúcií výrazne **ohrozujú zahraničné spolupráce** a vytvárajú reputačné škody slovenskej kultúre nielen v zahraničí, ale znižujú kvalitatívne štandardy aj pre domáce publikum,
- práca ľudí **v spravodajstve STVR je cenzurovaná**,
- **profesionálne pracovné výkony ľudí v kultúre, ako napr. divadelné predstavenia či dramaturgie výstav, verejne napádajú a narúšajú politickí reprezentanti s cieľom cenzorsky do nich zasahovať**. Vedenie Ministerstva kultúry SR, ktorého úlohou je okrem iného chrániť

oprávnené záujmy ľudí v rezorte kultúry, proti týmto zákrokom nepodniká žiadne protiopatrenia,

- **do vedení inštitúcií sa dostávajú nekompetentné osoby**, ktoré neodbornými rozhodnutiami narúšajú ich riadny chod, vedome alebo z nevedomosti bránia odbornému pracovnému výkonu pracujúcich a neschopnosťou nastaviť udržateľné smerovanie dostávajú zamestnanectvo do sociálnej a ekonomickej neistoty,
- **pracujúci* e v oblasti kultúry, umení a kreatívneho priemyslu trpia dlhodobým podfinancovaním sektora**. Financovanie rezortu kultúry nezohľadnilo inflačný rast, pracovníci*čky žijú v permanentnom finančnom strese, sú nútení*é pracovať súbežne na mnohých projektoch, pričom aktuálne vedenie rezortu tento stav nekompetentnými rozhodnutiami namiesto riešenia ďalej zhoršuje.

Pracovné prostredie, v ktorom ľudia z oblasti umenia, kultúry a kreatívneho priemyslu pôsobia, je dlhodobo finančne aj personálne poddimenzované. Pracovníctvo v kultúre je odkázané na nedôstojné pracovné podmienky a ich zotrvanie v oblasti kultúry stojí častokrát iba na ich vnútornom hodnotovom nastavení a presvedčení o zmysluplnosti svojej práce. Túto krízu súčasné vedenie rezortu kultúry dramaticky zhoršuje vytváraním neznesiteľného a toxického prostredia a situácií. Mnohí*é preto dobrovoľne či nedobrovoľne opúšťajú svoje pracovné pozície, alebo fungujú v chronicky nevhodných podmienkach, čo má na kvalitu kultúrnej scény na Slovensku bezprecedentný negatívny dopad.

Tento trend a zhoršovanie pracovných podmienok je nevyhnutné zastaviť!

3. Požiadavky Kultúrneho štrajku

Na ochranu a realizáciu našich hospodárskych, sociálnych a kultúrnych práv, predovšetkým práva na spravodlivé a uspokojujúce pracovné podmienky (čl. 36 Ústavy Slovenskej republiky) a práva na slobodu vedeckého bádania a umenia (čl. 43 Ústavy), ktoré synergeticky pôsobia na realizáciu práv sociálneho zabezpečenia (čl. 39 Ústavy) a iné aspekty hospodárskych, sociálnych a kultúrnych práv, a to nielen pracujúcich v rezorte, ale aj tých, ktorí k produktom pracujúcich v sektore kultúry pristupujú a konzumujú ich, **vyhlasujeme štrajkovú pohotovosť**.

Obraciame sa týmto na vedenie Ministerstva kultúry Slovenskej republiky, vládu Slovenskej republiky, predsedu vlády Slovenskej republiky a Národnú radu Slovenskej republiky, a na politických aktérov, ktorí majú spôsobilosť úroveň realizácie našich spomenutých ústavných práv nosne ovplyvniť, teda na predsedov koalíčných strán a na prezidenta SR s nasledovnými požiadavkami:

Požiadavka 1:

Žiadame o zabezpečenie odborného a kompetentného riadenia rezortu kultúry a bezodkladné zastavenie účelových a deštruktívnych zmien v tomto rezorte, tak, aby bola zabezpečená sloboda vedeckého bádania a umeleckej tvorby a spravodlivé a uspokojujúce podmienky pracujúcich bez priameho alebo nepriameho zastrašovania a vytvárania neslobodného a tvorivosti neprajného pracovného prostredia.

Požiadavka 2:

Žiadame o okamžité zastavenie ideologicky motivovanej cenzúry s ekonomickými dopadmi, ktoré sú dôsledkami novelizácie Zákona o Audiovizuálnom fonde, Zákona o Fonde na podporu umenia, Zákona o múzeách a galériách a Zákona o Slovenskej televízii a rozhlase (predtým Zákona o Rozhlase

a televízii Slovenska). Sloboda prejavu je východiskom umeleckej tvorby, jej obmedzenie je hrubým narušením kvality pracovného prostredia v umení a kulture.

Požiadavka 3:

Žiadame o okamžitú finančnú stabilizáciu sektora s dôrazom na zlepšenie finančného ohodnotenia pracujúcich a ich sociálneho zabezpečenia, a to naprieč škálou zriaďovaných, nezriaďovaných inštitúcií i jednotlivcov*kyň, či už majú status zamestnancov s zamestnankýň, alebo SZČO. Žiadame, aby boli odmeny za vykonanú prácu v kultúrnych a umeleckých inštitúciách zriaďovaných štátom alebo samosprávami valorizované tak, aby to kompenzovalo mieru vysokej inflácie posledných rokov.

Zároveň žiadame, aby bol v úzkej spolupráci s kultúrnou a umeleckou obcou vypracovaný systém férového odmeňovania pre SZČO pôsobiace v jednotlivých umeleckých odvetviach a aby bol tento systém rešpektovaný a záväzný v dotačných systémoch z verejných zdrojov. Žiadame, aby bolo sociálne zabezpečenie prekarizovaných SZČO v umení a kultúre čiastočne kompenzované z verejných zdrojov, a to napríklad cez vytvorenie statusu kultúrneho pracovníka*čky.

4. Kto inicioval a kto koordinuje Kultúrny štrajk?

- Iniciačným momentom na vznik štrajkového hnutia sa stalo stretnutie širokej kultúrnej obce, ktoré sa na pozvanie Slovenského národného divadla uskutočnilo dňa 12. 8. 2024 v Novej budove SND na Pribinovej ul. v Bratislave a na ktorom zaznela opakovaná vôľa zástupcov a zástupkyň kultúrnej obce vstúpiť do koordinovaného štrajku.
- Kultúrny štrajk na základe tejto výzvy koordinuje platforma Otvorená Kultúra!, ktorá združuje vyše 300 organizácií a približne 1 800 jednotlivcov*kyň z rôznych druhov umenia, kultúry a kreatívnych odvetví naprieč celým Slovenskom.
- Otvorená Kultúra! na štrajkových aktivitách spolupracuje so zriaďovanými i nezriaďovanými organizáciami, odborovými organizáciami, zamestnanectvom i jednotlivcami*kyňami pôsobiacimi v umení, kultúre a kreatívnom priemysle.

5. Kto sa môže zapojiť do Kultúrneho štrajku?

- Ľudia zamestnaní v kultúrnych organizáciách zriaďovaných Ministerstvom kultúry SR,
- Ľudia zamestnaní Ministerstvom kultúry SR,
- Ľudia zamestnaní v kultúrnych organizáciách zriaďovaných mestami, obcami a samosprávou (napríklad zamestnanci múzeí a galérií v zriaďovateľskej pôsobnosti VÚC a pod.),
- Ľudia zamestnaní vo verejnoprávnych médiách a fondoch (STVR, AVF, FPU a pod.),
- Ľudia združení v odborových organizáciách pôsobiacich v oblasti kultúry, umenia a kreatívneho priemyslu,
- Ľudia pracujúci v nezriaďovaných kultúrnych organizáciách a súkromnom sektore (napríklad kultúrne centrá, nezávislé tanečné a divadelné súbory, filmové spoločnosti, únie a profesijné združenia, súkromné médiá, nadácie, agentúry, grafické, reklamné, herné, architektonické, dizajnérske, módné štúdiá, kníhkupectvá a pod.),

- Jednotlivci a jednotlivkyne pôsobiace v oblasti kultúry, umenia a kreatívneho priemyslu (napríklad umelci*kyne v slobodnom povolání, živnostníci*čky, jednoosobové s. r. o., dobrovoľníci*čky a pod.),
- Ľudia pracujúci v organizáciách s presahom do oblasti kultúry, umenia a kreatívneho priemyslu zriaďovaných inými ministerstvami SR (napríklad umelecké vysoké školy, vysoké školy s humanitnými odbormi a pod.)
- Jednotlivci a jednotlivkyne z rôznych oblastí hospodárstva solidárni*e s dôvodmi a požiadavkami Kultúrneho štrajku
- Ľudia pracujúci v medzinárodných kultúrnych organizáciách, ktoré pôsobia na Slovensku.

6. Aké sú orgány Kultúrneho štrajku?

A. VÝBOR KULTÚRNEHO ŠTRAJKU

- Združuje zástupcov a zástupkyne pracujúcich, ktorí*é sa štrajku účastnia,
- Zloženie výboru Kultúrneho štrajku je naformátované tak, aby v ňom mala hlas každá časť kultúrnej obce vstupujúca do štrajku,
- Dňom ohlásenia vzniku výboru Kultúrneho štrajku získa tento výbor kompetenciu rozhodovať o ďalšom vývoji Kultúrneho štrajku, o zmenách jeho taktiky či nátlakových prostriedkoch a bude verejne komunikovať svoje stanoviská k vývoju vyjednávaniu o splnení požiadaviek Kultúrneho štrajku. Výbor Kultúrneho štrajku rozhoduje o ukončení štrajku.

B. VYJEDNÁVACÍ TÍM

- Výbor Kultúrneho štrajku poverí **niekoľkých svojich členov*ky úlohou vyjednávať o splnení požiadaviek štrajku s politickou reprezentáciou.**
- Vyjednávací tím doplní **právník*čka s expertízou na pracovno-právnu legislatívu, kompetentný*á viesť vyjednávania na najvyššej úrovni.**

C. HOVORCA*KYŇA VÝBORU KULTÚRNEHO ŠTRAJKU

- Komunikáciu výboru Kultúrneho štrajku s médiami a verejnosťou zabezpečuje osoba hovorca*kyne, ktorého*ú nominuje platforma Otvorená Kultúra!
- Hovorca*kyňa tvorí súčasť výboru Kultúrneho štrajku a je prítomný*á na všetkých jeho stretnutiach. Médiá informuje výlučne v súlade s tým, na čom sa výbor Kultúrneho štrajku uzhodne, resp. tlmočí verejnosti prijaté spoločné stanoviská.
- Hovorca*kyňa je zároveň kontaktnou osobou pre médiá.
- Členovia a členky výboru Kultúrneho štrajku sa v záujme úspešného výsledku nátlakových akcií a rokovaní zdržia verejných vyjadrení o plánoch, dohodách či priebehu Kultúrneho štrajku. Záujem novinárov*ok budú smerovať na hovorca*kyňu.

7. Aké bude mať Kultúrny štrajk fázy?

- Kultúrny štrajk má vo svojej prvej fáze **charakter generálnej štrajkovej pohotovosti kultúrneho sektora**, počas ktorej nedochádza k zastaveniu ani prerušeniu práce.
- Počas štrajkovej pohotovosti sa **budujú koordinačné štruktúry a vnútorne sa prepája široká kultúrna obec** tak, aby bola v prípade, že v niektorej organizácii vzniknú dôvody na vstup do ostrého štrajku, pripravená zamestnanectvo tejto organizácie v ostrom štrajku podporiť.
- **Legitímnym dôvodom na vstup do ostrého štrajku** je také zhoršenie pracovných podmienok, ktoré narúša hospodárske, sociálne a/alebo kultúrne práva zamestnancov a zamestnankyň. Legitimitu dôvodov na vstup do ostrého štrajku vyhodnocujeme s pracovno-právnymi a ústavnými právnikmi a právničkami.
- V prípade, že v niektorej z organizácií zriaďovaných Ministerstvom kultúry SR, resp. priamo na Ministerstve kultúry SR dôjde k takému zásahu do hospodárskych, sociálnych a kultúrnych práv zamestnancov*kyň, ktoré budú legitímnymi dôvodmi na vstup do ostrého štrajku, výbor Kultúrneho štrajku **podporí zamestnanectvo danej inštitúcie, aby do ostrého štrajku vstúpilo**. Poskytne im pritom právne poradenstvo a pomoc.
- V prípade, že zamestnanectvo niektorej organizácie vstúpi do ostrého štrajku, ostatná časť štrajkujúcej kultúrnej obce **vstúpi do solidárneho štrajku**, manifestovaného rôznymi podpornými gestami a finančnými zbierkami pre ostro štrajkujúce zamestnanectvo.
- Výpočet možností stupňovania nátlaku je možné doplniť o ďalšie alternatívy. Kompetenciu rozhodnúť o fázach, ich trvaní a ich poradí má výbor Kultúrneho štrajku.

8. Kedy bude Kultúrny štrajk ukončený?

- Počas trvania Kultúrneho štrajku vo všetkých jeho fázach prebiehajú **rokovania so zástupcami*kyňami politickej reprezentácie**. V prípade, že sa vyjednávaciemu tímu podarí docieľiť splnenie požiadaviek, výbor Kultúrneho štrajku Kultúrny štrajk ukončí.
- **Kultúrny štrajk sa skončí aj vtedy, keď o tom rozhodne výbor Kultúrneho štrajku** – môže sa tak stať v dôsledku zmenenej spoločenskej či politickej situácie, nepredvídateľných okolností či po splnení časti požiadaviek, ktoré výbor Kultúrneho štrajku vyhodnotí ako dostačujúce.
- Aj po ukončení Kultúrneho štrajku bude sieť organizácií a jednotlivcov*kyň funkčná a pripravená brániť svoje základné pracovné, hospodárske, sociálne a kultúrne práva a slobody.

9. Ako budeme deklarovať, že sme v Kultúrnom štrajku?

- Zapojenie jednotlivca*kyne do Kultúrneho štrajku deklarujeme od fázy štrajkovej pohotovosti **vizuálnymi symbolmi** – logom a nápisom Kultúrny štrajk na oblečení, na dverách, stenách či iných miestach budov, v ktorých ľudia vstúpili do štrajku, na profilových fotografiách na sociálnych sieťach a pod.
- Otvorená Kultúra! navrhuje v úvodnej fáze štrajkovej pohotovosti realizovať také gestá a zásahy, ktoré **nevstúpia do umeleckej produkcie**, teda napríklad vyvesenie plagátov s

dôvodmi a požiadavkami, čítanie dôvodov a požiadaviek štrajku pred začiatkom umeleckých produkcií, organizovanie odborných diskusií a pod.

- Stupňovanie nátlaku prinesie **intervencie do umeleckých produkcií**, do predstavení, koncertov, premietaní, čítačiek – produkcia môže byť narušená zvukovým signálom sirény, čítaním požiadaviek štrajku uprostred produkcie či počas času prehliadok v múzeách a galériách, vypnutím svetiel a zvuku na symbolický čas pár sekúnd, a to nielen na javiskách, ale i v galériách či múzeách, v predajniach a podobne.
- Otvorená Kultúra! navrhuje ako jeden zo spoločných krokov počas stupňovania nátlaku „**vypnúť farbu**“. Kultúra, ktorá sa často spája s pestrofarebnosťou (kultúra robí život pestrejším) prejde vo vizuálnej komunikácii do čiernobieleho módu – plagáty, programové letáky, fotografie a logá na sociálnych sieťach, všetko prejde z bežnej farebnosti do čiernobielej.
- Súčasťou štrajku budú rozmanité **individuálne nesúhlasné prejavy podľa charakteru a možností organizácií a jednotlivcov*kyň**, performatívne gestá, rôzne typy „sťahovania kultúry z obehu“, zatvárania kníh, obracania obrazov tvárou k stene, koncertov bez spevu a pod.

10. Podporné protestné zhromaždenia

- Zároveň s nátlakovými aktivitami Kultúrneho štrajku bude platforma Otvorená Kultúra! v spolupráci so zástupcami*kyňami občianskej spoločnosti na celom území Slovenska realizovať **protestné zhromaždenia**.
- Ich cieľom bude upriamovať pozornosť verejnosti na kritické problémy v kultúrnom sektore, a to dovedy, kým zo strany politickej reprezentácie nedôjde k ich náprave.

11. Ako sa pridať ku Kultúrnemu štrajku?

- Ku Kultúrnemu štrajku je možné pridať sa **prostredníctvom vyplnenia formulára Vstup do Kultúrneho štrajku** na tomto linku: <https://forms.gle/oWUQChzecDPdpD7E6>